

**Stanovisko Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím
k žiadosti odboru sociálnych vecí
Banskobystrického samosprávneho kraja**

Zabezpečenie prístupnosti fyzického prostredia je pre osoby so zdravotným postihnutím jedným z ich základných ľudských práv. Vyplýva to z **Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím**, publikovaného v Zbierke zákonov pod č. 317/2010 Z. z. (ďalej len „Dohovor“). Dohovor je pre Slovenskú republiku záväzný dňom 25. 6. 2010.

Požiadavka prístupnosti a zabezpečenia architektonicky bezbariérového prístupu pre osoby so zdravotným postihnutím vyplýva z ustanovenia **Článku 9 Dohovoru**.

Uvedený článok zaväzuje zmluvné strany (teda aj Slovenskú republiku) **prijat' príslušné opatrenia**, ktoré zabezpečia osobám so zdravotným postihnutím na rovnakom základe s ostatnými **prístup k fyzickému prostrediu**, k doprave, k informáciám a komunikácii, vrátane informačných a komunikačných technológií a systémov, ako aj k ďalším prostriedkom a službám dostupným alebo poskytovaným verejnosti.

Tieto opatrenia zahŕňajú identifikáciu a **odstraňovanie prekážok a bariér** brániacich prístupnosti a vzťahujú sa, okrem iného, **na budovy**, cesty, dopravné a iné vnútorné a vonkajšie zariadenia, vrátane škôl, **obytných budov, zdravotníckych zariadení** a pracovísk, ako aj na informačné, komunikačné a iné služby, vrátane elektronických a pohotovostných služieb. **Ich cieľom je umožniť osobám so zdravotným postihnutím, aby mohli žiť nezávislým spôsobom života.**

Hlavné zásady, princípy a požiadavky zabezpečenia bezbariérového riešenia prostredia a prístupnosti stavieb v Slovenskej republike upravuje zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a **štvrtá časť vyhlášky** Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 532/2002 Z. z., ktorá stanovuje podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie (ďalej len „vyhláška“).

Legislatíva ukladá **povinnosť bezbariérového riešenia stavieb** a určuje technické parametre. Konkrétne všeobecné technické požiadavky zabezpečujúce užívanie stavieb osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie upravuje **štvrtá časť vyhlášky a jej príloha**.

Podľa vyhlášky **prístup do každej stavby** uvedenej v § 56 vyhlášky (bytového domu a ostatných budov na bývanie, bytu osobitného určenia, rodinného domu osobitného určenia, stavby nebytovej budovy a inžinierskej **stavby v časti určenej na užívanie verejnosťou** a stavby s chráneným pracoviskom) musí byť zabezpečený najmenej jedným **vstupom na úrovni komunikácie pre chodcov** bez vyrovnávacích stupňov; **pri novostavbe musí byť takto riešený hlavný vstup**.

Ak nemožno vstup zabezpečiť vyššie uvedeným spôsobom, musí byť vyrovnanie riešené **rampou, schodiskovou plošinou alebo vonkajším výťahom**. Schodisko a rampa musia mať po oboch stranách držadlá. Rampa musí mať šírku najmenej 1,3 m. Rampa dlhšia ako 9 m musí byť prerušená odpočívadlom. Povrch chodníka, schodiska a rampy musí byť upravený proti šmyku.

Najvhodnejším riešením je, ak vstup do budovy je na úrovni okolitého chodníka. V takom prípade je zabezpečený prístup do budovy bez prekážok. Prirodzeným riešením prístupnosti je aj rampa.

Schodiskové, zdvíhacie, elektrické plošiny, ako aj schodolezy, nie sú univerzálnym riešením, pretože neriešia bezbariérový prístup pre osoby s kočikmi, starých ľudí, ľudí po úraze (napr. zlomená noha) a pod.

Nevhodným a nedostatočným riešením sú tiež koľajnice (lyžiny), pretože svojou šírkou nevyhovujú potrebám všetkých osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie. Taktiež je to nevhodné riešenie pre starších ľudí.

Z uvedeného vyplýva, že riešenie zabezpečenia bezbariérového prístupu **lyžinami nie je vhodným a dostatočným riešením**.

Čo sa týka **rohovej vane**, zo zaslanej fotografie **nie je zrejmé, že by bol vhodným spôsobom zabezpečený bezbariérový prístup do vane** prostredníctvom vhodného zdvíhacieho zariadenia.

Vo vzťahu v jednej miestnosti **bez deliacej steny vedľa seba umiestneným dvom sprchovým hlaviciam** uvádzam, že uvedené riešenie **neumožňuje využívanie týchto priestorov dvoma osobami tak, aby nebola narušená osobná integrita a intimita budúcich prijímateľov sociálnych služieb (foto č. 2)**. Tento priestor nie je možné považovať za dve kúpeľne. Toto riešenie aj podľa nášho názoru nie je v súlade s Článkom 17 a 22 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. Mal by tam byť umiestnený paraván, resp. mobilný záves (zástena).

Tiež sa stotožňujem s názorom doc. Rollovej, že tých bariérových, nevhodných a nesprávnych riešení môže byť ešte viac (napr. bariérové toalety, schodiská, dvere, prahy a pod.).

Z pohľadu zákona č. 448/2008 Z.z. o o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“) **má každý poskytovateľ sociálnej služby povinnosť splniť všeobecné technické požiadavky na výstavbu a všeobecné technické požiadavky na stavby užívané fyzickými osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie podľa stavebného zákona.** (ustanovenie § 9 ods. 5 zákona o sociálnych službách)

Tak isto je poskytovateľ sociálnych služieb povinný v zmysle ustanovenia § 9 ods. 8 zákona o sociálnych služieb plniť podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby medzi ktoré nesporne patrí aj oblasť dodržiavania základných práv a slobôd. Poskytovateľ aktívne zabezpečuje ich dodržiavanie v súlade s prirodzenou ľudskou dôstojnosťou a princípmi nediskriminácie **v prostredí, ktoré si prijímateľ sociálnej služby vybral.**

Poskytovateľ sociálnej služby predovšetkým aktívne zabezpečuje ochranu pred diskrimináciou, neľudským zaobchádzaním alebo ponižujúcim zaobchádzaním, trestaním, vykorisťovaním, násilím a zneužívaním. Poskytovateľ sociálnej služby je povinný vytvárať podmienky na uplatňovanie základných ľudských práv a slobôd podľa medzinárodných dohovorov, Ústavy Slovenskej republiky a všeobecne záväzných právnych predpisov. Z tohto ustanovenia jednoznačne vyplýva, že poskytovateľ pri poskytovaní sociálnej služby

v zariadení sociálnych služieb je povinný počínať si tak, aby nedochádzalo k porušovaniu práv osôb so zdravotným postihnutím aj **v zmysle Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. Ide predovšetkým o články 9, 20, a 22 Dohovoru, teda o právo týchto osôb na prístupnosť, osobnú mobilitu a rešpektovanie súkromia.**

Priestorové podmienky by mali v zmysle zákona o sociálnych službách zodpovedať počtu prijímateľov sociálnej služby, druhu poskytovanej služby a potrebám prijímateľov sociálnych služieb. Miera prístupnosti prostredia, v ktorom je sociálna služba poskytovaná musí byť v súlade s potrebami prijímateľov sociálnej služby a s platnými právnymi predpismi a vychádza z princípov univerzálneho navrhovania. Materiálne vybavenie a zariadenie priestorov, v ktorých je sociálna služba poskytovaná, je primerané druhu poskytovanej sociálnej služby, potrebám prijímateľov sociálnych služieb. **Priestory a zariadenie priestorov, v ktorých je sociálna služba poskytovaná, musia umožňovať prijímateľovi sociálnej služby uplatňovať si právo na súkromie. Prevádzkové podmienky sa musia flexibilne prispôbovať potrebám prijímateľov sociálnych služieb a musia vytvoriť vhodné podmienky na napĺňanie cieľov individuálnych plánov prijímateľov sociálnych služieb.** Vzhľad priestorov pobytovej sociálnej služby a ich vybavenie (účelnosť, útulnosť, disponibilita) by mala pripomínať vybavenie bežnej domácnosti.

JUDr. Zuzana Stavrovská
komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím

V Bratislave, 5.8.2019

Vypracovala:

JUDr. Eva Arnoldová

Právnička Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím